

Gal. methodi medendi

indicationis potestate diligenter considerata, omnibusq; inter se collatis, vnã idonei victus sum- **E**
 mam, quę laboranti sit cõmoda, comparet. Ac diariarum quidem febrium indicationes ex his ge-
 neribus capiuntur: raroq; accidit si alicubi à laborantis virium modo: cum febrium quę pluribus *** scopis,**
 diebus affligunt, indicationes, tum uiriũ respectum necessario adhibeant, (non enim leue in his
 consilium est, quod à viribus petitur) tum causarum quę ipsas excitant: exceptis tamen hecticis,
 vtpote quas nulla accendit causa: quemadmodũ nec corpus id quod iam habitu calorem ignis in
 se suscipit, siue id lapis, siue lignum sit. Illud nãq; cõe cum diarijs habent, q̄ videlicet nõ amplius
 fiant. Differunt autem in eo q̄ diarię in leui (vt sic dicam) affectu (κατὰ σφέσις Græci vocant) ca-
 lorem habent: hecticę in habitu, qui ægre soluitur. Licet etiam dicas eã quoq; quę à viribus su-
 mitur indicationem, tum in reliquis omnibus morbis, tum in diarijs febribus semper adhiberi:
 nobis tamen in præsentis disputatione opus ea nõ esse: propterea q̄ ex prima quidem ratione nõ
 indicet, ex accidenti vero indicet. De eo vero accidente in sequentibus differemus.

GALENI METHODI MEDENDI, ID EST

DE MORBIS CURANDIS, **F**

LIBER NONVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

*Curandis ratio febrium continentium, ac ordo, & dignitas indicationum,
 quibus curatio uniuersa continetur.*

De transitu Diariarum in alias febres, ac de ipsarum perduratione.

CAP. I.

Diariarum, ò Eugeniãne, curationem in libro, qui hũc præcedit, exposui, totius p-
 positi operis octauo. Est autem huius febrium generis vnica accessio, vno pluri-
 mum die, ex ipsius saltem natura, circumscrip̄ta. Quippe quęcunq; vel per medi-
 corum ignorantiam, vel ægrorum intemperantiam, vel ministrantium errorem
 in eiusmodi febribus commissa, in aliud ipsas genus transferunt, hæc suę naturę
 sponte non incidunt. Non. n. est profectò mirum, si per ea quę delinquunt, non
 solum porrigatur, aut in aliud genus transeat morbus quiuis, sed et cum prius nõ **G**
 esset, nunc excitetur. Nam cum ijs qui integri sunt, delinquere non sit tutum: haudquaquam id
 ægris sine discrimine contingat. Reliqua vero cum sint genera duo: (veluti in libro de febrium
 differentijs est ostensum) alterum ex humorum putredine nasci docuimus: alterum quod iam so-
 lidas animalis particulas occupauit, hecticum nominant. Transseunt sæpe autem diarię febres,
 veluti superius ostendimus, in vtrunq; genus, nisi quis eas commode tractet. Veluti autem in
 ceteris rebus omnibus, quęcunq; vno genere comprehensę societatem in naturis habent, ac p-
 pterea mutuo in se transire valent, tertia quaedam formula in transitu ipsarum existit, quę neu-
 trius extremitatum formam planẽ exhibet: ita nimirum & in diariarum febrium transitu imagi-
 neris licet, alterum quoddam genus in transitu exoriri, quod neutri extremitatum sit idẽ. Ac pri-
 mum quidem de hoc disserẽdum esse mihi videtur: quò sicuti reliqua etiam ipsum tum protinus
 noscatur cum incidit, tum sic inhibeatur in primo ortu, ne aut egre sanabile, aut insanabile, postq̄
 auctum est, euadat. Ceterum, medium id cũ incidit, nec nosse ij possunt, nec sanare, qui extre-
 mitatum, quarum est medium, speciem ignorant. At tibi, qui præsertim non solum diariarum, sed
 etiam reliquorum duum generum notas intelligis: vbi vel diariarum notę aliquatenus sunt alie-
 nata, vel reliquarum notę simul apparent, haud difficile fuerit iam transitum suspicari. Ergo ex **H**
 adustione, cruditate, lassitudine, vigilia, animi perturbatione, vel bubone qui ex euidenti aliqua
 sit causa, nunquam ad tertium vsq; diem progreditur febris accessio, nisi quid delictum circa la-
 borantem sit. At quibus stipatio, febris occasio est, ijs et vltra hos porrigi accessio potest. Nã quo-
 niam stipatio, vel obstructis exilibus meatibus, vel cõiuuentibus, vel etiam corpore ipso immo-
 deratius densato accidit: merito (arbitror) diximus ex frigore & balneis quę vel contactu refri-
 gerent, vel facultate: præterea pharmacis similis generis: pari modo ijs quę cutim siccent, veluti
 Sole feruente: nec minus et ijs quę densent, veluti dura cum ijs quę frige faciant fric̄tione: & de-
 tineri intra corpus ceu fumida fuliginosa uel excrementa, & ab ijs febrẽ accendi: verũ ex his den-
 sationem quandam corporũ ipsorum fieri, ac veluti exiguorũ meatuum cõiuentiam obstructio-
 nẽ uero, vel ppter glutinosos, uel crassos, uel copiosos succos incidere: quinetiã febres qual-
 cunq; vel cõiuentia meatuum, uel recens corporum densatio excitat, hæc & desistere post pri-
 mã accessionẽ, si quis recte eas tractet, et vere diarias tũ esse, tum appellari: quę ex obstructio-
 ne creatur, si hæc pusilla sit, solui ipsas quoq; similiter vt alias diarias, si quis eas legitime sanet. Sin
 valenter impacti humores sint sic, vt valentius aliqd quod eos eximat, desiderent: eas febres por-
 rigi vltra vnum diem necesse est, ac diariarum febrium genus videri egressas. Quomodo. n. dici
 vltra

*et ca. 7. cap. 5. om. fine. v.
 lib. 10. cap. 2. F.*

*et ca. 7. lib. 11. cap. 6. F.
 lib. 10. cap. 2. N.*

idoneus. Porro liber continenti citra putredinem febris laborauit: seruus continenti cum putredine horum utriusque quamquam sit adhibita curatio, non intempestiuum dictu nunc arbitror, quando quidem in exemplis exercitari quiduis discentes maxime expedit. Neque enim satisfaciunt ad exactam cognitionem vniuersales methodi. Sunt autem exemplorum ea pro potioribus habenda, quae ipsi oculis viderunt, quando si omnes qui docere scribere uel aliquid sunt aggressi, ea prius operibus ostendissent: prorsus pauca quaedam falso dicerentur. Nunc vero plerique alios docere tentant, quae nec ipsi unquam fecerunt, nec alij ostenderunt. Caeterum vulgus medicorum nihil miri est, si contemptis bonis moribus, opinionem sapientiae magis quam veritati inhiat. Verum non sic fuit ratio nostra. Non enim heri, aut nudiustertius, sed statim ab adolescentia philosophiae studiis capti, primum nos ad eam contulimus: Mox patris euidenti insonnio moniti ad medicinae studium excolendum venimus, ac per totam vitam operibus magis quam verbis utriusque studio incubuimus. Quo minus mirum est, si in quo tempore alij totam urbem salutando iustrant, & cum diuitibus coenant, ac eosdem comitantur, hoc omni sedulo nos laborantes, primum quidem omnia quae veteribus pulchre sunt inuenta, didicimus: mox eadem opere tum indicauimus, tum exercuimus. Ergo qui palaestrae peritus iuuenis erat, ubi febricitare hora prima noctis coepisset, postridie eum mane circiter horam diei tertiam vidimus. Cum autem inuenissem febrim admodum calidam, sed pulsus aequales, & maximos, & celeres, & frequentes, & vehementes; tum caloris qualitatem quae tactum minime morderet; iam vero & urinas tum crassitudine, tum colore a naturali habitu non multum alienas; audiens praeterea hominem circiter triginta dies exercitationis consuetudinem intermisisse, pridie tamen exercitasse se vehementius, caeterum non multum, sumplisse autem solitos cibos, atque eos concoxisse, quauis tarde & aegre, utpote cum febris vespere occupasset; cum interim rubicundus plenusque homo appareret, atque etiam plenitudinis sensum se percipere diceret, faciente interim quodam eorum qui aderant, de vena secanda mentionem: visum nobis est eius auxilij considerationem in aliud tempus remittere, simul ut certius sciremus cuius generis febris esset, simul necessario propter eam, quae praecellerat, concoctionis tarditatem. Cum autem vesperi similem vigorem tueri febris est visa, ceu nihil sensibilibiter remittens, suspicio iam erat synochon esse, hancque ex obstructione, & sanguinis abundantia, & praecarum copia stipatione. Ac cum parem magnitudinem per totam noctem febris seruaret, postero die visum est medicis omnibus, qui eum inuiserant, sanguinem esse mittendum. Discordia vero orta de tempore, & vincentibus qui id in sequentem diem differendum suaderent, febris per totum eum diem euidenter visa est vigorem suum augere. Mox tertia sequente nocte, alia quidem accessio minime incidit, quae primae ad portionem responderet: erat tamen aestus ipse laboranti intolerabilis: urgebatque tum tensio totius corporis, utpote repleti; tum capitis pulsatio: atque ob haec grauis vigilatio: iuuenes in aliam aliam se figuram iactantes; itaque cum ultra ferre non posset, hora noctis circiter octaua mittit ad me ministrum, rogatque ad se ocyus veniam. Ipse annuo, atque ab eo inuenioque febrim calidissimam, pulsumque qualem praedixi. Quoniam autem nec in hoc, nec in locutione, nec in ipsa caloris qualitate indicium aliquod humorum putrescentium apparuit: optimam factum visum est uenam incidere, antequam putredo inciperet. Aufero itaque ab homine eo usque de industria sanguinem, quoad animo linqueretur: maximum plane ubi valentes vires sunt, continetis febris remedium. id quod tum ratione, tum experientia didici. Primum namque in contrarium statum agitur corpus, celerrime ex animi defectu refrigeratum. Hoc uero nemo inuenire potest: neque quod ipsis agris, neque quod naturae quae animantes gubernat, iucundius utilius uel sit. Postmodum in eiusmodi corporibus, necessario superuenit alui deiectione; nonnunquam etiam bilis vomitio. quas res statim a toto corpore madores sudores uel excipiunt. Quae nimirum omnia cum huic quoque contigissent, protinus febre extinxerunt sic, ut quidam ex his qui aderant, iugulasse me febrim per iocum dicerent. unde omnes risimus. Verum quod narrationem omnem absoluam, nihil mali erit pauca addidisse. Post duas namque a sanguinis missione horas paulo nutrimenti dato, ac iusso quiescere, discessi. Quinta vero hora reuersus, tam profundo somno indormientem inueni, ut tangentem me prorsus non sentiret. Cum vero & ministri adeo illi altum somnum fuisse dicerent, ut nec cum madores eius abstergeret, expergisceretur: suasi ita facerent, esse namque hominem iam prorsus a febre liberum. Reuersus autem & decima rursus hora, et tunc dormientem inueni. Egressus autem iterum ad alios visendos aegros, redeo hora prima noctis, non tamen ut ante tacens, sed voce de industria sublata, quod aegrum a somno excitarem. Quod cum ita accidisset, ubi solo ptisanae cremore ipsum nutriti, abij. Cuius modum postero die augens, tertio lauatum dimisi. Ac quae ad hunc pertinebant infirmum, ita sunt gesta. Quae uero ad alterum, nunc dicam. Is cum toto die multum laborasset, deinde lauatus pauca comedisset, coepit nocte febricitare, totum est continuas sequentem diem. Hunc nos post secundam noctem vidimus, in ceteris quidem omnibus iam dicto iuueni similiter affectum, uerum putrescentium humorum euidentes praebentem notas. Itaque uena quoque huic protinus incisa, usque ad animi defectum vacuauimus. Post id, idoneo interposito spatium, cibauimus primum multa, deinde una interposita hora, ptisanae cremore. Atque haec omnia intra quintam acta sunt horam. Cum autem similis sibi pseueraret febris, synochon eam fore ex putredine expectauimus: Itaque accidit. Quip-

it ut t. p. p. ad posth. m. 219. E.

it ut p. aph. com. 23. in lib. 4. sang. mis. cap. 12.

contra Gal. Vit. ratioms Auerois. 7. colligat cap. 9.

pe cum

Ape cum eam secunda noctis hora pari magnitudine cerneremus, tertia diei accessione, futura ne esset, an secus, diligenter obseruare volebamus: cuius in septimam horam noctis suspicio erat. Itaque cum summo mane superuenissem, inueni quod expectarā. Nam nec tertia inciderat accessio. febrisque remissior paululo quam vesperi fuerat, apparuit. Vt autem rursus hominem meridie vidi, eratque iam certissimum & febre decreuisse, & synochon febrem esse, sed que assidue decrederet: satius visum est tum quoque hominem similiter nutrire. Quarta vero exacta nocte, manifeste minor etiam quarto die erat. Quo rursus quoque ad eundem modum homine cibato, aduertimus tum illo die toto, tum que huc secuta est quinta nocte magnitudinem remittere sic, ut quinto die liquido plane appareret minor esse febris quam ante itaque ad portionem minuentis se febris, vrine quoque concoctio processerat. Eratque haud obscurum septimo (id quod factum est) finiendam. Hanc igitur plane continentem ex humorum putredine febre, & que assidue decrederet, vidimus. Multas vero alias continentes conspeximus: quarum alie crescentes, alie simile tenorem seruantes erant. Illas Epacmasticas, has Acmaisticas, vel Homotonus Græci vocant: Alia, ceu quam modo memorauimus, decrecentes, quas Paracmasticas dicunt. Alie rursus in primo die putredinis notas habuerunt, alie in tertio, aut certe ad summum quarto: idque alias medicorum ipsorum incertitia, qui sanguinem non miserant: alias laborantium ipsorum timiditate. Siquidem eorum qui ex sola obstructione febricitant, nemo in putredinis febrem incidit, qui prius sanguinem miserat: Quem, ubi valida virtus subest, & ætas permittit, usque ad animi defectum mittere expedit. Vbi horum alterum non satis respondet, tutius est quantum satis visum fuerit, tum principio detrahere: quod defuit, iteratione supplere. Etenim hoc subsidio omissio, qui ita febricitant, in summum discrimen veniunt: nisi si eos vel virium robur, vel largum sanguinis pluuium, vel sudor copiosus ex manifesta pnicie eripiat. Et tamen nonnulli ex medicis sunt, qui tamen manifestissime vident naturam sanguinis pluuio non paucos eorum qui sic periclitentur, seruare: tamen sanguinis missionem fugiant, nullam nec experientiam, nec veram rationem secuti. Cæterum hos mittamus, disputato presertim contra illos abunde vno integro libro, qui est de sanguinis missione contra Erasistratum scriptus. ipsi vero ad propositum reuertamur.

De ratione curandi continentes febres per uene sectionem, & frigida exhibitionem. CAP. 5.

ERat vero in presenti disputatione, propositum de his febris differere, que ex vitæ p obstructionem meatibus oriuntur. Quas, si sine putredine consistant, ex diariarum esse genere dixi. Sin ijs putredo aliqua vel ab initio statim, vel postmodum superueniat: ubi in oibus venis, ac precipue magnis ea constitit, continentes excitari febres. ubi in vnica animalis parte, febres que certo ambitu accedant. Verum de his postea. Quod autem & bis arbitror, & ter, & sapientius, iterumque dicendum est: qui ita laborant, si recte curabunt, ijs sanguinis missio est adhibenda: quam quibus corpus ex succorum abundantia inhabile ad transpirationem iam redditum, tamen caloris congestit, ut inde iam febricitet: ijs tamen sanguinis est detrahendum, quantum vires tolerant. Pro certo quoque habendum, nisi ijs, qui hoc per naturam sunt habitu, id adhibeatur subsidium, fore ut vel suffocentur, vel certe syncope prehendi oino periclitentur: nisi (ut dictum est) eos vel virium robur, vel plurimus sudor, vel largum sanguinis pluuium, a morte vindicet. At illud, vel me tacente, constat, ijs presertim qui librum de plenitudine studiose perlegerunt, quamquam & nunc quoque a me dicitur: non esse nunc nobis de ea abundantia sermonem, que ad virtutem comparatur, (quippe que nec sic obstruit venarum ora, ut refrigerationem phibeat, nec tunicas earum distendit, nec ruborem, nec tumorem inuehit, multoque minus vel carnis vel cutis transpirationem moratur) verum de ea que contineri a valis ultra non valet, queque ob id ipsum tum perire vasa, tum recludere solet, reliquaque modo dicta symptomata inducit, obstructionem, distentionem, tumorem, ruborem: de hac inquam mihi omnis sermo tum habitus est, tum vero nihilominus habendus. Siquidem copia hæc, dum bonitatem suam seruat, ut pariter augeri cum robore virium est nata: ita si quando has grauat, nec de cætero augebitur, & bonitatem naturam amittit. At si si naturalem semel bonitatem amiserit, fieri nequit, ut non putrescat. quandoquidem nec aliud vllum ex ijs, que foris sunt, humidum calidumque corpus manere imputrescibile cernimus. Ergo festinare ad sanguinem detrahendum oportet, quo venarum natura ex transpirando ventilandaque naturalē temperiem seruans, humoribus eo quo inter initia modo dominetur: quam si ad intemperiem versa laborabit, metuendum est ne hi putrescant. Excitatur autem intemperies in ea ex febris calore: quem si quando rudis quispiam medicus auxit, non vacuata stipationis causa, in incerto reliquum omne remedium est. Vbi namque emitti abundantia postulat, calor autem refrigerari, pugna discordiaque inter ipsa sanandi oritur remedia: scilicet ijs, que refrigerent, quamuis temperiem naturam concilient, saltem abundantiam intra corpus detinentibus: que vero rarefacienda cute hanc educant, oibus calfacientibus: sic ut si abundantiam emittere velis, febrem augeas: si febrem refrigerare, abundantiam moreris. In hanc consilij inopiam deueniunt, qui statim a principio non vacuarunt, Erasistrati persuasionem inducti: qui nec spontanea sanguinis profluvia potuit imitari. Optimum igitur factum est (id quod nos semper in re quaque facere vidisti) statim non numero dierum, sed vni virium robori, in febris eius generis attentum esse: quippe quod si seruatum est, non solum sexto septimoque, sed etiam sequentibus diebus sanguis est mittendus. Quod si curare aliquando infirmum cogaris, cui non solum antea secunde venæ

Septima Classis. hhhhhh remedium

† τὸν ἐκ τῆς φύσεως κίνητον ἀποδιδόναι . i . non amplius a natura regatur . τῶν ἀγγείων ἢ, vasorum.

Vit in l. 1. de nat. curam p. mag. miss. cap. 20

Gal. methodi medendi

remedium prætermissum est, sed nunc quoque vel per medicorum ignorantiam, vel ipsius laborantis propinquorum ue eius timiditatem procedente tempore mittere sanguinem prohiberis: ad frigidam exhibendam accedes, sed diligenter ante discernens, quantum ex ea nocumentum contingere possit. Nam si id aut exiguum erit, aut nullum offerenda potui est, que prorsus sit gelida, quantum biberè ægro liber: quinimmo magis id audebis, si frigida potioni inlueuerit. Sin magnum timetur incommodum, ab hac quidem abstinendū; atque alijs auxilijs quibus obstructio extimatur, & abundantia vacuetur, & febris feruor deferbeat, vtendum. Porro incommoda, quæ frigidam potionem intempestiue immodicèq; exhibitam sequuntur, in his consistunt, quod lentos crassosq; humores, siue hi obstructiones, siue putredinem, siue phlegmonem, siue qualis erysipelas, aut scirrhus, aut œdema est, affectum creauerint, attenuari digeriq; prohibent. Ergo quoties ex his febris accenditur, atque ad eos vacuandos frigida data non conducit, ad præsens quidem non paruum affert leuamen, propterea quod iam accensam febrē extinguit: verum cum causa eius adhuc persistet, aliam denuo accendi est necesse, atque ea que præcessit, nonnunquam difficultiorem, propterea quod densatum ex frigida corpus est. Atque hæc vna noxæ species est minime contemnenda. Altera talis est. Multæ laborantis imbecillæ particula, siue ita se ex naturali intemperie habeant, siue ex vitio adscititio, à frigida læduntur. Alij namque gula adeo vehemēter est affecta, vt vix deglutiret: Alij ventriculus sic, vt vix cōcoqueret: Alij ipsum ventriculi os, aut iecur, aut colon, aut pulmo, aut septum transversum, aut renes, aut vesica, aut tale quippiam aliud à frigida percussum, ad proprium opus infirmum est redditum. Nonnulli autem ex intempestiua immodicèq; eius potione, non multo interposito tempore, nec postmodum, sed illico difficultate spirandi, & conuulsione, & tremore corripuntur: ac toto (vt semel dicam) nervoso genere læduntur. Nec ignoro quod formidolosum te ad frigidam offerendam, ex ijs quæ memoravi, redderē, nisi ea me vsum subinde vidisses, semperque cum successu, nec ægrum in vilo manifeste læsisse. Quibuscuq; enim in principe particula tumor aliquis est phlegmones, œdematos, aut scirrhigenere constituit: ijs frigidam offerre non oportet: sed nec ijs quibus obstructio putridus ue humor non concoctus incommodat. Quod si euidenter percipis absque iam dictis tumoribus cōcoctionis notas, illud distaxat æstima bis, sit ne pars aliqua temperamento adeo frigido, vt in hanc noxa procumbat. Porro erysipelas, quod verum erysipelas sit, non aliter sanaueris: At si mistum cum phlegmone sit, in hoc cōcoctionis expectanda sunt nota. Atque hæc latius quam pro re nunc proposita, cum postmodum etiā forte necessum erit de frigida exhibenda mentionem facere. Nunc. n. altera continentium febrium ex sola obstructione est orta: altera vero etiā cum putredine per omnes venas. Cum ergo cōcoctionis humorum in ijs notas videris, de quibus dictum abunde in libris de Crisi est, audacter frigidam dabis. quippe solidarum animalis partium natura roborata, prætenuatis iam humores aggre ditur ita, vt qui viles sint, atque ad nutriendum habiles, hos quidem ad se trahat; inutiles vel per ventrem vel per cutim eiciat. Quod si etiā frigida assuetus æger fuit, magna cum fiducia frigidam exhibebis: ipsa scilicet experientia iam doctus oia viscera eius occursum familiariter tolerare. Omnino namque si quod frigidum adeo esset, vt ab hac offenderetur, id per sanitatis tempus euidenter offensam suam ostendisset. Nulla vero per sanitatem particula quicquam ab hac læsa, nec etiā inter febricitandum quicquam lædetur. Vbi namque nonnulli aqua frigida potioni non affueti, tamen propter ardentem febrem eam bibere coacti, nullum incommodum senserunt: multo profectò minus eorum qui assueuerunt quisquam lædi debet. cui etiā quasi pro munimento maximo accedit ipsa caloris copia. Hic namque, cum in vasorum sinibus plurimus contineatur, utpote tum aerea in his substantia, tum etiā succis oibus inflāmatis, quantum ab frigido patitur refrigeratus, tamen rursus calfaciendo in ipsum agit: deoq; minus tuta ijs qui exiguum sanguinem, carnemq; obtinent, frigida potio est. Celeriter namque ad solidas animalis peruenit partes, nulli quod eius vim frangat occurrens. Et etiā fit, vt hec febres nec perinde eam quæ prorsus sit gelida, nec multā desiderant: cū quæ extenuatis omnino, exiguisq; sanguinis corporibus incidant. Verum de illis post agetur. Maxima vero continentium febrium remedia hæc duo sunt, detractio sanguinis, & potio frigida. Verum illa nullo non tempore, modo vires sustineant: hæc cum & in pulsu, & vrinis, concoctionis euidentes cernuntur nota, febris autem est maxima. Attendenda vero cum venæ secanda indicationibus sunt, tum quæ eam præcedunt, tum vero quæ omnino excipient. Nam si præcedat ciborum cruditas, tanto tempore differre venæ sectionē iubebis, quātum satisfacere tum ad eorum concoctionem, tum vt excrementa descendant, videbis. Sin sequetur necessario vacuatio quæpiam, tamen illi de eo quod superfluum est relinquendum, quātum est per eam vacuandū. Itaque si tempore mittendi sanguinis menses moueri contigerit, siue etiā hæmorrhoids sit reclusa, si inspecto fluētis impetu, ipse satis fore videbitur qui solus, quod requiris, vacuet, naturæ re omnem permittes. Sin minus, tamen ipse detrahes, quo ex coniunctis ambobus perficiatur quod postulas. Veluti autem in his ad ipsam naturalem vacuationē, quæ sensu vsurpetur, non leuiter attentum esse oportet: ita alibi vel ad naturam ipsam, vel ætatem, vel cœli statum. Sunt. n. nonnulli ad exhalandos digerendosq; corporis succos natura propensi. Pueri certe propter ætatem perpetuo: Cœli vero status, vbi calidus nimium est & siccus, Voco cœli statum ipsam ambientis nos aeris temperiam:

it. es. p. t. ras. uica. in
-ma. com. 73. f. fo. 119. 9

† Linacur vers
tit vt impressi
legūt. antiqui
addit nos mox
a. d. i. & mul
tos.

F

G

H

Ariem: sub qua & anni tempus, & regio comprehenditur: quando horum quoque vtrumque ex ambientis temperie indicatione mutuatur. Propensius autem ad digerendos corporis succos sunt, quicunque natura sunt humidis; magisque si accedat caliditas: Præterea qui raro corporis sunt textu: Ad hæc, quibus os ventris aut amara bili abundat, aut imbecillum est, aut supra modum sensibile. Atque hæc quædam indicationes sunt, quæ sanguinem detrahendum dehortantur. Contra postulant unam cum affectu cuius causa primum requirebat, habitus durus, densusque, & uno verbo, qui haud facile digeritur: tum ambiens humidus frigidusque. Sanè merito quædam sanguinem mittendum adhortantur, quædam dehortantur. Si quidem ea pro vacatione oino suscipiunt. At eorum quæ comprehensa sunt, quædam transpirationes morantur, quædam promouent: & quædam ad vacuandum propria sunt, quædam secus. Sanè transpirationem corporum prohibent, tum meatuum stipatio, tum circumdantis nos aeris humiditas & frigiditas. Contra, promouent ea quæ his sunt contraria. Eorum autem quæ vacuant, quæ calida humidaque ac tenuia sunt, ea celerrime digerunt. Contra, quæ crassa, glutinosa, & frigida sunt, egre transpirant. Atque hæc quidem ad rem oppositam de missione sanguinis, ac frigida aquæ potione, non ignorasse expedit. Quarum vtramque metuentes non paucos medicos vidisti, utique imperitos. Quorum alteros Hæmophobus, id est sanguinis mittendi timidos: alteros

† κίνησης μὲν γὰρ αὐτῆς ὁ σκοπός

B Psychrophobus, id est frigida exhibenda formidantes, sic græce nominamus: sicut qui à rabido cane sunt morsus, Hydrophobus. Sunt enim pculdubio horum quoque aliqui præ dogmatis sui studio, non leui in rabie. Ergo relicta his, quod initio institutum nobis fuerat, prosequamur: ad memoriam reuocantes, quemadmodum sermo noster occasione communium quorundam in ipsis accidentium, à diariis venit ad continentes. Quoniam n. obstructionis affectus, cum & ipsa exilis est, & rite curatur, diariam febrē efficit: cum vero vel propter magnitudinem, vel medicis incertiam, consuetum diariarum tempus excessit, aut continentem, aut aliquam earum quæ certo ambitu repetunt: merito nos de ea, quæ diariis cognata est, continenti febre disputatio exceptit: propter has vero protinus & de hac, quæ cum putredine humorum erat. Visumque satius est, vel claritatis, vel exercendi legentis causa, vnius ægroti in vtroque febrium genere mentionem facere.

Vid. ea s. cap. p. 6. ca. 2
lib. 10. cap. 2. F.

Indicationes non à traditis in superiori libro scopis, sed à causa morbi, ac ægrotantis viribus petendas esse, & illarum methodum exercitatione in particularibus comprobandam. CAP. 6.

Cigitur quoniam hæc nobis peracta sunt, ac per ea demonstratum euidenter est (id quod in præcedenti hunc libro ad calcem est dictum) oportere in alijs febribus, quæ amplius diariæ non sint, non modo ab ijs rebus quæ in illo libro præcipiuntur, faciendorum indicationes peti, sed etiã ab ea causa quæ febrē excitet, ac laborantis viribus: ad vniuersalem denuo exercitationem reuertamur: pro cõperto habentes non licere vilius artis scientiam nancisci, nisi & methodum quandam habueris per vniuersalia vocata theoremata, & in particularibus te exemplis exercueris. cum neque fieri possit, ut sine multiplici in ægris singulatim exercitatione, quod ex usu sit facias, nec sine vniuersalium cognitione probe exercitatio præcedat, quippe cum in vniuersalibus methodus, in particularibus exercitatio consistat. Tanquam igitur qui iter aliquod ingredi student, vtroque inuicem vtuntur: crure: qui altero claudus est, vno dicitur utitur, & longo spatio, & sæpe errans, viã peragit: ita sanè & qui finem cuiuslibet artis cõsequi parat, duobus his veluti cruribus, vel instrumētis, vel quomodocumque appellasse libet, vti debet: in vniuersalibus theorematis, methodo: in particularibus, exercitatio.

Aduersus eos, qui curandi indicationem à laborantis viribus sumi negabant. CAP. 7.

Reuerſi igitur ad methodum, nunc age de ægrotantis agamus viribus, conferantur ne ad curationem hæc quippiam, an planè nihil, ceu nonnullis est visum. Videtur tamen eorum qui inutilem virtutem esse ad curationem inueniendam dicunt, non propria operum artis disceptatio esse, sed logica potius, ac sophistarum. Aiunt n. ab eo quem curamus affectu, faciendorum indicationem præstari, haudquaquam à viribus. Ergo & anni tempus, & regionem, & statum cœli, & ætatem, & consuetudinem, & corporum temperies inutiles esse eadem scilicet ratione dicunt. Postea cum mutare curationem propter hæc coguntur, immemores eorum quæ inter initia dixerant, quædam eorum contraria aliquando indicare aiunt ijs ad quæ curantis consilium dirigitur: quædam ad præſidiorum materias esse vtilia, quemadmodum & animalis partes. Etenim in illis quoque eadem vtuntur strophæ: in principio sermonis inutiles eas esse ad curationis inuentionem afferentes: post vbi redarguuntur, ad curationis quidem indicationem inutiles dicunt, ad materię tamen mutationem, vel inuentionem, vel differentiam, vel qualitatem (nam nec nominant eodem oēs modo) necessarias esse fatentes. Itaque quod modo dixi, nunc quoque repetam: nempe quæ egressi ex eo quod in arte est vtile, in logicam disceptationem veniunt. Est namque artis utilitas, auxilia quibus æger sanetur, inuenire, quo illi relicto, de noibus litigant Endexas & Antendexas (quasi indicationes, & indicationum contradictiones dicas) item cõmunitates, & scopos, & auxiliiorum materias, aliaque similia loquētes: scilicet hac nominum diuersitate purgasse se, pro ijs, quæ falso affirmauerant, arbitantes. Ego vero minime veto noibus quibus libitum sit vti. Meminisse tamen eos velim eorum quæ ab initio proposuerunt. Ea sunt auxiliiorum inuentiones. Ad quas quicquid conducere quomodolibet videbit, id fatendum est ad curationem esse necessarium. Sic igitur & virtus necessaria ne cõsideratu in ægris à medico sit, an non, indagemus. Ego n. sæpe maxime esse necessariam aio sic, vt quæ circa ægrum

Septima Classis.

hhhhhhh ij adm-

Gal. methodi medendi

administrantur, omnia ferme eius vnus causa fiant, aliquādo mediocriter necessariam sic, vt ali- **B**
quid ex hac quoq; ad ea quæ facienda sunt, consilij petatur, non tñ præcipua faciendorum ratio
huc omnis referatur. Possum rursus ostendere tibi, virtutē adeo exiguum ad inuenienda reme-
dia conferre, vt propter exilitatē etiam lateat: Aliās vero prætermitti, ac silentio præteriri, quasi
prorsus ex vtiliter considerandis non sit. Verum quod accidit in virtute, id in reliquis oibus que
aliquid faciendum indicant, vsu venit. Nam aliqñ aliud eorum alio minus aut plus valet: Aliqñ
adeo est valens, vt solum indicare videatur: aut ita imbecillum, vt omittatur.

*Medendi methodum primum ab Hippocrate inuentam, deinde à Galeno declaratam ac
absolutam fuisse.*

CAP. 8.

Hæc igitur dum doceo, adis aīo velim, illud habens in memoria, q̄ nec in alijs vllis curatio,
que p̄ methodum agit, consistit: nec alius ante nos quisq̄ oīa ea ordine definiuit: quanq̄ etiā
ab Hippocrate via est inuenta. Hæc, n. ipsa que ego nunc enarraturus sum, ille curationē indica-
re primus oīum scripsit: verū, ceu primus inuentor, nec debitū oibus ordinem dedit, nec cuiusq;
indicationis dignitatē ad vnguem finiuit, & quasdam in ipsis discretionibus omisit, obsecrēq; plu-
rima pro antiqua dicendi breuitate est interpretatus. Præterea de cōplicatis affectibus paucissi-
ma oīno præcepit. Ac, vt breuiter dicam, omnē ad medicationem viam aperuisse mihi videt, sed **F**
ita tñ, vt ea curam diligētiamq; ad absolutionē desideret. veluti nunc quoq; videmus quasdam ve-
terum in terris viarum, qbus pars quæpiam est vel lutosa, vel lapidibus sentibus ue impedita, vel
moleste ardua, vel periculose pronā, vel feris obfessa, vel ppter magnitudinem fluminum inuia,
vel longa, vel aspera. Itaq; cum sic se haberent oēs in Italia viæ, eas Traianus ille refecit. que qdē
earum humidæ ac luto sæ partes erant, lapidibus sternens, aut editis aggestionibus exaltans. quæ
senticosæ & asperæ erant, eas expurgans. ac flumina que transiri non possent, pontibus iungēs.
vbi longior q̄ opus erat via videbat, aliam breuiorē excindēs. sicubi vero ppter arduum collem
difficilis erat, p̄ mitiora loca deflectens. iam si obfessa feris, vel deserta erat, ab illa transferens, ac
p̄ habitata ducens. tum asperas cōplanans. Itaq; mirari nemo debet, si cum viam rationemq; me-
dendi ab Hippocrate inuentam esse sim testis, ipse tñ hoc opus scribere sum aggressus. Neq; n.
ceu ea planē non esset inuenta, sed veluti quæ pxime diximus desideret, ad hæc conscribēda ve-
nimus: nemine priorū, qui eam methodū absoluerit, ante me inuento: qñ aliq̄ oīno eam non no-
uerant: Alij cum nossent, nō potuerunt tñ quod defuit adijcere: Non deerant qui incognitā esse
vmbraq; inductam, ac prorsus ē medio sublatā voluerunt. ij vero qui fuerint, in sermonis, p̄gres-
su dicetur. Nunc quod promisi, aggrediar: omnesq; deinceps medicandi indicationes exponā. **G**

*In Diarijs febribus ab affectus causa, atq; ægri viribus non præberi præcipuam
indicationem.*

CAP. 9.

Vtile autē ad claritatem eorū principium sumet ex reuocatis ad memoriā ijs, quæ in pximo
libro disseruimus, cū de diarijs agerē. Videbatur. n. in illis prima, ac (vt sic dicam) maxime
p̄cipua faciendorū indicatio esse, que affectū egrotātis amouendū suadet: æque vt in sanis prima
esse que statū eorum seruandū monet. Verum hic sicut p̄ similia seruat, ita per contraria perimit.
Conferre p̄terea ad auxiliōrū inuentionem diximus, tum ipsam corporis tēperiem vnā cū con-
suetudine, tum regionē, tum anni tps, tum coeli statum. In qbus vero morbis egregius aliquis in
vna parte aīalis affectus subsisteret, veluti ex adustione in capite, à parte quoq; ipsa aliquā facien-
dorum indicationem sumi. De viribus tñ, vel causa que affectū creet, in eo libro nihil est dictum,
propterea q̄ nec vires in diarijs febribus egregiam vllā prouidentia requirant, vtpote quæ oīno
validæ sint: nec affectus vllus in vera diaria sublit, qui eā vel gignat, vel augeat. Nā vtroq; modo
loqui licet. Verū nunc prius de viribus p̄cipiam: deinde ad causas que febrē excitant, accedam.

*Triplex genere in nobis esse vires, ac quo pacto illarū ratio sit habenda, quando quæ ab eis
est indicatio, cum reliquis indicationibus pugnat.*

CAP. 10. **H**

Gubernāt animal (vt in libris de Hippocratis & Platonis dogmatis est monstratum) tres di-
uersi inter se generis facultates, toti corpori ex suo quodam veluti fonte quæq; distributa.
eas Plato animas vocat, ppriam cuiusq; substantiam inueniens. Est. n. earum quædam ad nutriē-
dum animal necessaria, ac cum stirpibus cōmunis, que iecur veluti pro fonte habet: canales vero
ab hoc in totū corpus sparfos, ipsas venas. Hanc seu appetitricē, seu naturalem, seu altricem vo-
ces, nihil interest: veluti nec si aīam, aut facultatē. Altera est quæ non modo vt stirpibus, aut vita
p̄ceditis, sed etiam vt aīalibus anima est insita. Hæc sedem in corde habet, ipso quoq; insitū calo-
ris quodam ceu fonte. Ab hoc fonte canales arteriæ sunt. Vocaturq; hæc multis sanè noibus. Nā
& facultas siue virtus vitalis, & facultas siue virtus animōsa, & aīa vitalis, & aīa animōsa di-
citur. Tertia aīa ratiocinatrix in cerebro domiciliū habet. Ea voluntarijs actionibus vnā cū sen-
sibus p̄lidet. Vtitur & hæc particulis quibusdā ceu canalibus, nēpe ipsis nervis: sensum motumq;
p̄ hos in totū animal transmittens. Ergo has facultates seruare, nihil planē est aliud q̄ vitā seruare.
Siquidem monstratū est, qualibet earū amissa, necesse esse reliquis quoq; vnā perire. Ac p̄terea
in opere de sanitate tuenda, huc omne consiliū direximus. In hoc vero quod est de methodo me-
dendi, primum p̄positū, & ei quod in opere de sanitate tuenda p̄ponitur, ad portionē respondēs,
morbi

rest. s. 1. 6. cap. 9. 11.

*φυσικὴν ἐστὶ
ἰmpressis id est
naturalē i anti
quis φυσικὴν

*θυμὸν δὲ

A morbi est sublatio, quando cuiusmodi in illo sanitatis est tuitio, eiusmodi in hoc est morbi sublatio. Quorum utriusque unum est commune: ipsa scilicet vitæ custodia. Quæ nimirum in illo de sanitate tuenda opere, sanitatis custodiam sequebatur. Quod, n. secundæ valetudinis tuendæ gratia geritur, idem statim & vitam tuetur. At in hoc opere aliter se habet, propterea quod quæ affectiones præter naturam in nobis discutiunt, ea non omnino vitam custodiant. Quippe aliqua eiusmodi prædicta sunt facultate, ut si immoderate aut intempestive utare, vitam adimant. Siquidem in sanguinis missione (quam usque ad animi defectum faciendam esse paulo ante diximus, quod flamma in continentibus ex meatuum clausura febribus extingueretur) non parum merito subsequetur incommodum, nisi opportuno tempore, aut debita mensura fiat. Duos namque in ipsis medicorum manibus perire vidi, qui postquam animo linquerent, nunquam reuixerunt. Multi vero etiam non protinus, at postea propter virtutis infirmitatem perierunt. Quos si quis citra eius resolutionem vacuasset, minime perissent. Quinetiam aliqui in morbos inciderunt longos, postquam immodica inanitione resoluta naturalis vis fuit. Alijs, cum immodicæ vacuationis noxam sarcire non potuissent, in omne reliquum vitæ tempus totius corporis temperamentum redditum est frigidius. Ex qua refrigeratione facile ex quavis occasione læsi, alij decolorati, ac malo corporis habitu vixerunt: alij ex eo ipso in morbos deciderunt exitiales, aquam intercutem, & orthopnean, & iecinoris ac ventriculi imbecillitatem, & apoplexiam, & delirium. Ergo cum virtus tantopere necessaria sit, eam autem lædant omnia vacuantia remedia, si quis scilicet istis parum moderate utatur: utriusque aduersæ inter se faciendorum indicationes in talibus corporibus sunt, in quibus affectus, quo expugnetur, notabilem vacuationem desiderat: virtus autem hanc ferre non valet. Verum cum sæpe ex vacuatione virtus nihil lædatur, hinc sumitur incommodum & temerarijs medicis occasio ut eam prætermittant, ceu nusquam quicquam indicet. Fallitur autem (ut dictum est) propterea quod non intelligunt alterius cuiusdam rei causam virtutem esse spectandam, nec quicquam ad affectum amouendum indicare. Tanquam igitur in istis qui valent, semper ea comitatur, quæ sanitatis gratia administrantur, nec est quicquam inuenire quod sanitate tueatur, quod idem vires corrumpat: sic in aegrotantibus aliquando istis succedit, quæ veluti in perniciem eius administratur: aliquando ab ipsis soluitur. Si namque abundantia paulo viribus superior fuerit, utriusque ex moderata vacuatione adeo nullum accedit viribus incommodum, ut etiam maximum comparatur commodum, quod eas premebat sublato. Sin quo affectus sanetur, multa vacuatione est opus, resoluatur autem ex tanta inanitione virtus, non modo rursus homini non perdit: sed etiam maximum illi periculum afferet.

Vitæ & sang. miss. cap.

* παραπλησιως seu παραπλησιας, quod autem sit paraplexia tum ex plerisque alijs Galeni locis tum precipue ex commento 27. quartum commentarium de dietâ in morbis acutis, patet.
* solutionem tollitur.

B Porro in istis continentibus febribus, quæ ex stipatione meatuum accedunt, quam valida plerumque virtus est, citra periculum vacuatio adhibetur. In alijs vero morbis maxime est periculosa, veluti si ea forte incidit ex corruptela humorum. De qua tempestivum est mentionem facere: quod omnes mittendi sanguinis indicationes in hoc libro decidamus. Ergo quod corruptum est, id alienum à natura est: quod tale est, id se auferendum dicitur. Si igitur cum viribus imbecillis corruptela incidit, utriusque quod affectus remedium est, id cum virtutis custodia pugnat. Siquidem affectus vacuandum esse precipit, idque vel vena incisa, vel purgatione. Harum autem neutram ferret imbecillæ vires. Quoniam igitur in omnibus eiusmodi repugnantibus incerta succurrendi ratio est, alias insanabilis omnino affectus relinquetur, alias spatio, & egre, idque si magnum nactus sit medicum, sanari poterit. Oportet namque ubi indicationes ita sibi aduersant, & paulatim quod vitiosum est vacuare, & paulatim inuicem quod salubre est pro eo reponere. Vocant medici eiusmodi vitiosi succi curationem græce Epicrasin.

Vene sectionis exemplo ostenditur quando virium indicatio consideranda, aut omittenda videatur.

CAP. 11.

* χυσός, i. vitilis.
* ἰσχυρῶς, i. rursus par.
† ἵσχυρὰ πάλιν, i. ad alteram.

M Emerneris vero mihi ad ea quæ dicenda sunt, etiam quorum causa venæ sectio petiit. Nam quam hæc sanguinis vacuandi causa adhibetur, sanguis autem inutilis nature est: utriusque probe hanc administrari conueniet sic, ut quod inutile nature sit, emittat. Fit autem sanguis nature inutilis bifariam, vel cum propria qualitate ad vnguem non seruat, nec amplius nutrire sicut prius, cum vitilis esset, potest: vel ita multitudine creuit, ut aut vires premat, aut tum venas, tum arterias, vel distendat, vel findat, vel obstruat. Ac in his quidem missio sanguinis utilis est, ceu vacuatum prædidiorum vna: in alijs, ceu quorum vehementiorem impetum ad diuersam partem reuocet, vel per propinqua deriuat. Postulat autem semper valentes vires, quæ modo vacuationis eius respondeant. Ad hæc igitur respicientes sanguinem detrahimus, alias semel, alias bis, vel ter, vel sepius: veluti in sequentibus patebit. In præsentia vero illud manifestum fecimus, virtutem vacuandi remedia aliquando citra noxam ferre: utpote nec adiutam ab his quicquam quod sit æstimandum, nec vero læsam: sæpe vero magis minus ue, tum iuuari, tum lædi. Præterea, quoties notabilis illi ex vacuantibus auxilijs noxa incidet, toties patere ipsam quoque tunc utile aliquid ad considerandum indicare: æque utriusque ut cum manifeste iuuabitur. Vbi vero ex istis, quæ affectum submouent, nec commodum illi accedit vllum, nec incommodum: ibi velut inutilis prætermittitur.

Ex istis quæ indicant, quedam simplicem indicationem, quedam non simplicem præbere.

CAP. 12.

Porro vna semper est quæ ab hac præstat conferentis indicatio: veluti etiam reliquorum omnium. Nam quicquid pro natura sua indicat, id unum semper indicabit, ceu quod vnâ habeat naturam. Atque id unum, si quod indicationem facit, simplex est, ipsum quoque simplex erit: Septima Classis. hhhhhh ij Sin

Gal. methodi medendi

Sin illud est compositum, hoc quoque erit compositum. Sanè quædam sui custodiã indicant, quædam amotionem. Siue autem hanc indicent, siue illam: quod simplex est, simplicem quoque indicationem habet: quod non simplex, etiam non simplicem. Idcirco in superioribus semper simplicem intemperiem simplicem indicationem præbere diximus: sicut veluti in frigiditate & caliditate. Non simplicem vero, etiam indicationem suggerere non simplicem: Calidam enim siccamque intemperiem, curationem sui per ea quæ humectent & refrigerent, molendam indicare.

CAP. 13.

Ergo vires quoque vnã rem semper indicabunt: utique sui custodiã. Quibus ergo (rogetur) rationibus seruabitur: Nempe potissima ratione ex eo quod de substantia earum vel inani- tum, vel alteratũ est, corrigendo. Secundo loco ex prohibendis ijs quæ ipsarum substantiam vacuare alterare uel possunt. Comprehensa vero inter ea quæ alterant, breuitatis causa sint, & quæ earum vnitatem distrahunt. Hæc itaque cum vires perpetuo indicent, in valentibus (sicut dictum est) consensus agendorum omnium ad ipsarum perennitatem est: in ægrotantibus aut non semp. Quo tempore æstimari debet, quod vel magnitudine, vel dignitate (ut prius est dictum) præualeat. Maxima igitur dignitas ipsarum est virium: quoniam viuere ipsum nobis ex harũ custodia constat: utpote cum vitam aut ipsas esse vires, aut earũ actiões sit necesse. At vita ipsa nihil esse prius in animantis corpore potest, propterea quod nec sanos esse citra vitam licet.

Virtus ergo omnium prima custodienda hoibus est: seruabitur aut, si nec eius substantia inanietur, nec tanta alteratione alteretur, ut ea corruptioni sit propinqua. Atque huius custodiæ pars est, ubi vel temperiem ipsam præsentem seruamus, vel absentem inducimus. A virium indicatione proxima est, quæ ab affectibus, quos curare proponimus, datur: postea deinceps reliquæ. Quicquid igitur indicationi, quam vires præbent, aduersatur, id secundi est loci, ac posterioris ijs quæ illæ præcipiunt. Quæ vero cum ijs quæ viribus conducunt, in idem cõpetunt: hæc vtrunque calculum referunt, & eorũ quæ primæ (ut ita dixerim) sint notæ, & eorum quæ secundæ. Itaque hæc citra controuersiam sunt faciendæ. Quæ vero aduersantur, aliquã administranda prorsus non sunt, aliquã paulatim. Quippe si quem curare studes affectum, is vacuationem requirit, vires aut extrema imbecillitate laborat: toto illo tempore quo vires reficimus, eorũ quæ affectum sanent, nihil planè ægrotanti exhibebimus. Vbi vero eò roboris peruenisse eas consicimus, ut nihil aut parum ex vacuando sint ledendæ, tum est ad affectus quoque curationem accedendum. Prima igitur omnium indicatio est, quæ à virtute sumitur. Verum nõ sic prima, ut quæ curationem doceat: cum ex numero curatricium indicationum non sit: verum (ut ita dixerim) vitalium, sive quæ ad vitæ custodiã pertinent. Nam neque ut valeamus, nec ut à morbis liberemur, ab ea quicquid primum desumimus: sed ut viuamus. Additum autem in sermone est illud, primum, quod ex accidente aliquando virtutis roboratio ad affectus curationem conducit. Verum id in sequentibus docebimus.

Curatiuas omnes indicationes tribus hisce contineri, affectu scilicet naturali, affectu præter naturam, & aere nos ambiente.

CAP. 14.

Nunc ad pensum rursus redeamus: in paucas summas, cõpeditã causa, rem omnè cogentes. Medicatoriæ indicationes à morbo ipso sumuntur, à corporis temperamento, & tertio ambiente nos aere. Quod si aliæ quædam antea sunt posite, vel postea non hęc modo, verũ etiam aliæ dicentur: oēs tñ ex ijs in partes diductis natæ videbuntur. Si quidem corporis temperies, quæ illo tempore fuit, quo ægrotare id cõepit, quæque ad inuenienda remedia est utilis: ex natura, ætate, consuetudine, & ambiente nos aere ortum habet. Ambiens vero ipse eiusmodi est redditus propter tum regionem ipsam, tum anni tempus, tum cœli statũ. Ergo cum vnum sit eorũ vtrũque, ex pluribus tñ tale efficitur. Affectus vero haudquaquã in causas diduci est aptus, sed in differẽtias. Nam aut in similaribus consistit partibus, aut in instrumentarijs. Ac in similaribus quidem, vel simplex est intemperies, vel cõposita. In instrumentarijs, circa simplicium partium vel positurã, vel formam, vel numerum, vel magnitudinem, tum quæ horum singillatim traditæ sunt differẽtiæ, consistit. Hæc itaque tria illa prima sunt, quæ curationem indicant: nempe ambiens ipse cum geminis corporis siue affectionibus, siue cõstitutionibus libitum est appellasse: vna naturali; altera quæ præter naturam sit, quæ sanè morbus est. Non posse autem plura esse genera indicatio- num, quæ ad medendum pertineant, quã tria quæ modo diximus, ex ipsa rerum substantia scire licet. Nam morbus & sanitas, corporis sunt affectus: ille se tollendum; hæc se tuendam indicans. Ambiens vero is est, sine quo nec tolli morbus, nec teneri sanitas potest. Hic igitur causæ sine qua non obrinet rationem. At vero cum id quod ægrotat alteramus, nisi constat quousque sit mutan- dum: utique quando sit ab alterando desistendum, non intelligemus. Generatim igitur in omni cu- ratione agendorum indicationes in his ad summũ tribus consistunt. Membratim vero (ut supra est cõprehensum) aliquæ simplicium particularum sunt proprię, aliquæ compositarum. Eorum ergo quæ in simplices incidunt partes, vnum est intemperies ea quæ in calido consistit. Hæc cum in totum diffusa corpus est, febris nominat. ideoque omnis febris qua febris est, humectatio refri- geratioque remedia sunt. Ac si sola hæc sit, ad refrigerandũ humectandũque omne medentis cõsi- lium veluti ad finẽ dirigitur ita, ut nihil sit quod præterea ad curationẽ desideretur, nisi ut materiæ inueniantur,

A inueniantur, quæ huic proposito sunt idonea: materia vero inuenta, vt opportunum tempus ex quatuor febris temporibus captes: quãtitate vero, ex conferendo cum naturali habitu morbũ. Quippe quantum is à naturali habitu recessit, tñ opus est agrum refrigeres & humectes. *Sanè* ambiens si contrariam morbo temperiẽ habet, è præsidiorũ numero vnus est: sin similem, ægri tudinalium caularum est vnus. Quoniam aut reliquas materias, tum deligere, tum fugere licet: quam autem ambiens præstat, fugere non licet, immo necesse est præsentis cœli statu vt: idcirco huic quoq; attentis esse cogimur: qui vtiq; sæpe cum ijs quæ morbus faciẽda suadet, (vt diximus) est concors: sæpe discors, & qui contra molitur. Habebit ergo (vt diximus) ambiens rationem modo materię sanantis, modo causę morbũ fouētis. Quippe cũ humectari refrigerariq; morbus postulat: si hæc præstat, sanantis materię rationẽ obtinet: Sin calefaciat & siccet, morbificis caulis est annumerandus. Vbi igitur cum medēdi indicationibus consonat, pro gratia est habendum. Sicubi aduersat, inhibenda eius noxa est: scilicet reliquorũ auxiliorũ humiditate, ac frigore inten sis aduētisq;. Sedulo igitur agendũ est, vt ambientem, quoad fieri potest, qualem esse expedit, præparet: scilicet humidiores frigidioresq; domos, tum deligens, tum vero preparas: sicut è diuerso si frigida sit humidaq; morbi species, quę cal fieri sicariq; postulet: & eligendę, & preparandę domus sunt, quę calfaciant, & exiccet. At deligendas quidẽ dico, quę ex se ipsis eiusmodi sunt. Preparandas vero, cũ arte nostra molimur p̄ ætatẽ subterraneas eas, & ad septentriones versas, ac pauimenta earũ assidue humore aspergētes: tum vt ex euripo aliquo aura inspiret, machinantes, flores præterea, ac germina, quę frigide, humidęq; facultatis sint, p̄ areã projiciētes. per hyemem vero contraria horum molientes, præsertim vbi morbus (vt prædictum est) suadet: vbi non suadet, excessus tñ vtriusq; temporis remittentes. De quo mihi aliquid necessario postea est dicendum. Nunc auxiliorum materias indicare non decreuimus, sed methodos docere.

Quo pacto curatiue indicationes modo in plures diduci, modo in pauciores cogi possint. CAP. 15.

Quare rursus ad has disputationem reuocemus, doceamusq; quemadmodum & pauce & multę pro diuersa sectione curatiue indicationes sint: quã & tres vniuersa (vt proxime docuimus) facias licet, in pauca capita tota summa reducta: & qualibet earum rursus diuisa, ex ipsis multa efficere. Id quod etiã iam monstratum est. Quin & ipsarum sectionũ quãlibet rursus diducas in membra licet, donec ad insectibile venias. Nam primas quoq; illas tres, quas memorauimus, fieri potest vt redigas ad pauciores sic, vt duo eorum scoporũ qui curatiuam in dicent, oĩno capita sint: nempe præsens affectus, quem morbum nominamus: & qui prius fuit, quem sanitatem & naturalem habitum diximus. Neq; n. aliud est ipsa sanatio, q̄ præsentis in corpore vitiosi affectus in naturalem habitum mutatio. Cum aut contrarij hi affectus sint, necesse est per cõtraria fiat eorum alterius in alterũ translatio. Atq; ita rursus vna sola erit curatiuam maxime generalis indicatiõ, nempe contrarietas. Ergo hinc rursus sumpto initio, age particulares indicationes disquiramus. Quoniam id quod egrotat, ei quod valet, est contrariũ: vtiq; per contraria est ab illo in hoc via. At quomodo (inquis) in contrarijs inuenietur modus: Non enim satis est calido affectui ad mouille frigida, nisi id debita fiat mensura: cum alioqui metus sit, si intra modum id fiat, ne morbi reliquum quippiam relinquatur: sin modum excedas, contrariũ genus morbi inducas. Qui, n. supra q̄ par est, calidum morbum refrigerat: is sanitatis mediocri tate transmissa, alium excitabit morbum, qui sit frigidus. Quod quõ minus accidat, naturam curandi corporis scias oportet: quõ quãtũ morbus ab illius symmetria discesserit intelligens, mensuram refrigeranti præsidio imponas. At fieri non potest, vt quantum à se inuicem distent inuenias, nisi cõpertum habeas q̄ esset corpus, aut humidum, aut frigidum, aut calidum, aut siccum cum valeret, quantumq; ex his excesserit postquam egrotauit. Quippe quod plurimum à naturali habitu recessit, id vehementibus eget contrarijs: quod non plurimum, leuibus. Sanè plurimum recessit frigidus morbus à corpore natura calido: ita vt è diuerso calidus à frigido: Minus recessit tum calidum à calido, tum frigidum à frigido. Quare ex vtriusq; indicatio curatiuam præstat. Verum cum materię reliquorum præsidiorum oĩum electio in nostra potestate sit, eius vero quam ambiens præstat, in nostra manu nõ sit, ratio est ex hoc quoq; propriam quandam indicationem sumamus. Ceterum, quã nosci ad vnguem oportet corporũ tempera menta, id vero est planè difficile: vtiq; tentandum est, tum ex ijs, quę in libro de temperamentis sunt scripta, ea inuenire: tũ vero vltra hæc, quõ magis scientifica notitia sit, ex ætate, & tota antea cta vita, quæ nimirum in vitę exercitio, & victus ratione cõsistit: præterea, in hac regione, & hoc anni tempore, & hoc statu cœli, conuersatione. Si nanq; natura gracilis, & tangenti calidus, & biliosus, & p̄pensus ad iram, & hirtus sit: calidus hic siccusq; natura est. Non tñ necesse est, nunc quoq; cum egrotare incepit, eundẽ planè habere affectum. Fieri, n. potest, vt in desidia vixerit, idq; cum frigidis humidisq; potione & cibis, ad hæc etiã cum balneis post cibos, & multo somno: præterea in regione humida & frigida, & hyeme in qua frigidus & humidus exuperabat cœli status. Rursus fieri potest, vt horũ præcesserint contraria, id est calfacientia & siccãtia, idq; p̄ singula dictorũ iam generũ. Ergo si quo ad præsens temperamentum noscendũ deficiamus, id ex præeuntibus ipsis supplebimus. Ex illo vero inuento, administrãdorũ indicatio suppedabit.

Septima Classis.

hhhhhh iij vitem

† Præterea in conuersatione quę in hac regione & hoc anni tempore & hoc statu cœli fiat.

Gal. methodi medendi

valem esse, ac minime contemnendam indicationem, quæ à consuetudine præbetur.

CAP. 16 **E**

cap. 5. F.

A dictum quidem prius est, ubi de frigida exhibenda præcepimus, illud quoque ex ijs vnum esse, quæ consideranda tum essent, nunquid particula quæpiam cui frigida natura esset, lædi magnopere ex eius potione posset. An igitur fas est in ægrotante homine cuiusque particule temperamentum inuenisse absque ijs notis, quas in libris de iplis regulimus? Atque illi quidem nec inquirunt, nec norunt, sed iuxta proverbum, vno calapodio omnes calceant. Nos certe (quibus inquirendi cura fuit) illud inuenimus, quod per plures ac cognitu difficiles notas cuiusque membri temperamentum coniectura potius quam scientia inueniatur. Si igitur notis multis & paruis aliqua certior apparuerit, non ne abiectis illis hanc pro omnibus arripimus? nemo id, arbitrator, qui mentis est compositus, negabit. Atqui si omnes temperamentorum notas in vnum colligas, hæc longissime absunt, ut parem ei quam consuetudo præstat, fidem faciant. Si. n. antea per sanitatem quispiam frigidam perpetuo biberit, neutiquam nec in iecinore, nec vesica, nec alio quopiam tali offendus, planum est & valida illi esse hæc omnia, nec nunc à frigida lædenda. Non est igitur quod paruum quiddam, atque ad spectandum leue ad inuentionem remediorum consuetudinem existimemus: veluti nec ad sanitatem tuendam. Nemo enim adeo est stupidus, ut magnopere ex frigida potione læsus, hanc in diutinum usum duxisse velit, propterea quod læsus interim, atque ab ea euidenter egrotans, omnino abstinebit. Ergo sicut alia non pauca quidam medici præter communes sensus, ita illud quoque effuderunt, quod nulla nec salubris inueniendi victus, nec ægrotum curationis, ex consuetudine sumatur occasio. Vide. n. non sicut alia quædam exigua leuemque, sed maximam, ac maxime principalem vim habere: ut quæ singulorum corporum naturam ostendat. Sanè ipsi via rationeque ab ea procedentes fatemur nos partium assuetum inuenire, dein ex illo rursus ad faciendum indicationem venire. Empiricus vero præterire se naturæ inquisitionem profitetur, quippe quod per eam consecutus fuisset, id iam se habere: intelligere scilicet se, non lædi à frigida potione ægrotantis corpus: id vero esse quod nobis ab initio proponatur, non ut naturam noscamos. Post (arbitror) nos quidem veluti ambages frustra secutos merito taxet: eos vero qui in totum inutile esse consuetudinem dicunt, veluti à communi sensu alienos iuste accuset. Quid igitur, inquires, eis respondebimus nos qui methodo artem condimus? Nempe quid aliud, quam quæ vera dicunt de ijs consuetudinibus, quæ adeo euidentem utilitatem offensam uel ostendunt: quippe quas nemo vel ante methodum non nouit. At reliquarum quasdam, quæ scilicet paulatim magnum contrahunt incommodum, non eque licet per experientiam inuenire. Dictum autem fusius de eiusmodi consuetudinibus est in libris de sanitate tuenda. Vnde si in frigida quoque exhibitione consuetudo citra methodum satisfacit: nec nos profecto experientiam fugimus: immo omnem quæ illi, utilitatem ab ea capiētes, etiam extrinsecus præter hanc adijcimus, qui saltem id possumus, eam quæ à rerum natura suggeritur indicationem. In hoc vero libro methodi rationem sequentes, fatemur longiore via id inuenire, quod breuius inuenire citra rationem liceret. Siquidem cum sæpe iam vidimus non paucos ex ijs qui febribus ardentibus premerent, cum iam mediocriter concocti humores essent, statim ex frigida potione febre liberatos, quibus ei potioni parum assueti fuissent: multo (arbitror) magis in ijs qui assueuerunt, utilitatem fore citra noxam vllam sperabimus. Habes itaque nunc et de consuetudine rationem, et si ex incidenti oblatam, tamen satis definitam. Est enim ea quoque vnum quiddam eorum quæ curationis rationem per morbi naturam intercedentem indicent: quemadmodum & ætas, Siquidem ipsa quoque temperamenti interuentu indicationem præstat: veluti puerorum: quæ cum humidam & calidam temperiem habeat, facile digeritur.

* μανθάνω est in
græcis. i. logos

F

G

* ἀναλογισμὸς

* corporis

De indicatione ab ætate, ac summa vniuersarum indicationum.

CAP. 17.

Adis enim animo velim ad ea quæ de corporum diuersitate hoc loco dicam. Lapidum substantia constans stabilisque propter siccitatem & frigus est: Ad eundem modum, æris, & ferri, & auri, & vno verbo, omnium quæ ex terra sunt corporum. At quæ humida calidaque sunt, eorum substantia celerrime in ambientem dissipatur, aliàs in halitum sensibilem soluta, aliàs in perspirationes quæ visum fugiant, sed ratione deprehendantur. Atque hæc corporum naturæ veluti ex diametro, (ut Græci loquuntur) id est longissimo intervallo, à se distant. Reliquarum omnium illarum quæ frigida ac sicca proxime accedunt: ægre quidem per halitum digeri possunt, minus tamen ægre quam ferrum, & lapis, & adamas. At quæ calida & humida sunt vicine: hæc promptius quidem digeruntur, atque exhalant: cæterum, minus hæc quoque quam aqua calefacta. Nam citra calorem non potest in halitum digeri corpus vllum, substantia eius coacta densataque manere: sed nec per calorem omne, immo quod habile est in halitum resolui: tale porro est quod humidum est. Ergo puerorum substantia omnium facillime digeritur, ac dissipatur, propterea quod est omnium humidissima: nulla vero frigidior. Quo minus vacantis præsidij eget, cum habeat ex se ipsa vnde naturaliter vacuetur. Fit autem profecto & propter calidam siccamque regionem, & ipsi æstiuum, & statum cœli impenso calidum & siccum, notabilis per cutim vacuatio. Itaque etiã huius causa ijs, qui sanguinis detrahendi egent, aut prorsus venam non se cabimus, aut parum detrahemus. Sanè erunt in hac quoque detractione multi scopi à medico spectandi: natura ab initio, consuetudo, ætas, locus habitationis, anni tempus, cœli status: ad hæc, ægritudinalis quæ curamus affectus, aliisque ratione ante hunc laboratis vires.

* νόσος

* τὸ κρῖν

Cum

A Cum vero affectus numerosi sint, cuius eorum sua est curationis indicatio. Quippe à calido indicatio est refrigerandi: à frigido calefaciendi: ac à reliquorum quolibet contrarium applicandi. Quare cum octo intemperamenta sint, octo etiam erunt morborum, quibus simplicia corpora sunt obnoxia, particulares indicationes. Ultraque has una eius affectus, qui etiam instrumentalium est communis: Cuius nullum apud priores nomen fuit: Sed nos qui eum interpretari sumus coacti, continui solutionem appellauimus: ostendimusque communem curationis indicationem hic quoque esse vntionem. At vero quæ ex hoc rursus in partes diducto particulares consistant, hæc quatuor voluminibus sunt proditæ, nempe tertio, quarto, quinto, & sexto huius operis. Ac nunc quidem institutum de intemperamentis sermonem, et in sequentibus libris perfequar. Hoc absoluto, ad instrumentalium partium morbos conuertar: ostendamque secundum eandem methodum in ijs quoque tum primas omnium curationis indicationes, (quas vtiq; generalissimas appelles licet) tum quæ ex harum sectione nascantur, deinde rursus quæ ex illis oriuntur, donec ad eas quæ ultra sectionem non admittant, peruenero. Hanc etenim omnis constitutendæ artis methodum Plato nos docuit. Verum de instrumentalibus postea (vt promisi) dicetur. Nunc (si prius, in qua parte propositi operis sumus, admonuerimus) præsentiam disputationi finem idoneum imponemus. Est igitur vnus morbi genus, quod similes & simplices animalis vexat partes: quam intemperiem vocant. Huius aliquas differētias ex corporibus nuda qualitate alteratis prouenire docuimus: aliquas cum materia quaptam, quæ in ipsa confluit: Rursusque ambas incidere, vel in vnicam animalis particulam, vel plures, vel et totum corpus. Ergo cum in operis huius libro septimo intemperies eas, quæ alteratis tantum qualitatibus in partibus proueniunt, pertractarim: in duobus deinceps libris ad eas, quæ in totum se animal extendunt, venientes, primum agere de febribus placuit. At quoniam harum ipsarum aliquæ adhuc fiunt, manente scilicet in corpore causa quæ eas excitauit: aliquæ factæ iam sunt, sed quæ eas accendit causa, iam abiit: satius visum est de ijs primum sermonem facere, utpote simplicem primam curationis indicationem habentibus: deinde illas quoque stilo aggredi, quarum in corpore causa subsistit.

GALENI METHODI MEDENDI, ID EST

DE MORBIS CVRANDIS,

C

LIBER DECIMVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

*Docet præcauere ne Diariæ febres in heclicas pertranscant;
ac ipsas heclicas cum inuaserint, curare.*

*De ratione curandi, cum indicationes ab affectu, à causa, et à viribus in idem
coerint, vel inuicem pugnant.*

CAP. I.

D

Rgo in diarijs febribus simplex quidam est in corpore præter naturam affectus, utpote causis, quæ primum eas excitarunt, iam ademptis. In quibus uerò causa quæ eas accendit, adhuc manet: in ijs nec affectus simplex, nec sanatio est. Siquidem quæ febris iam receptum in corpore est, id ex propria ipsius curandi indicatione discutere oportet. quod adhuc est futurum: id propulsare, ac ne fiat vetare. Vetabitur autem, si quæ id excitat causa, prorsus sit submota. Itaque in diarijs faciendorum indicationem ex ipsa febre maxime capiemus: sed cum illa, naturam, & etatem, & consuetudinem, præterea anni tempus, cæli statum, & regionem, & vires simul expendent. In reliquis, quæ accensionis suæ causam intus habent, prima indicatio ab ipsa sumetur causa. Itaque si febrium quæ multos dies continuant, recte ostendimus putredinem esse causam: hæc nimirum sananda est prima. sed nec interim extinguendæ febris, quæ per eam iam accensa est, ratio non habenda. Ac si quidem in idem consentiant, & quæ febrē extinguunt, & quæ eam oppugnant: quod ab utrisque indicat, cum vnum sit, sine cunctatione agendum est. Sin febris, quæ iam accensa sit, sanatio, causam quæ hanc excitauit, est auctura: aut quæ causam submouent, febrem exasperabunt: diligens habenda consideratio est de remediorum specie. Sanè diligenter considerauerit, qui totam deliberationem in tria hæc æstimanda diuiserit: febris ne sola curanda sit, non sollicito de causa: an eam oppugnanda, minime curanti de febre: an plurimum quidem remediorum ad alteram earum sit adhibendum, non tamen altera neglecta. At quod primo quidem loco est dictum, probare non debemus: quando si quibus præsidij id febris quod semper gignitur, oppugnamus, ea effectricem eius causam auxerint: planè nec generationem eius aliquando inhibebimus, nec magnitudinem minuemus, quippe & generatio eius, effectricis causæ speciem imitabit: & magnitudo cum illa pariter inaugecet. Quod secundo loco diximus, si id distinguemus, poterit esse non incommodum. Nam si intolerabilis ægro magnitudo febris sit, committendum non est, ut per ea, quibus causam adimimus, febrem

† Hæc uerba
impressi codi-
ces græci hnt
antiq; nō hnt